

Трум Мирослава Борисівна
практичний психолог
ДПТНЗ «Дубровицький професійний ліцей»

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

«Немає абстрактного учня... Мистецтво й майстерність навчання й виховання полягає в тому, щоб розкрити сили і можливості кожної дитини. А це означає, що у навчання має бути індивідуалізація – і у змісті розумової праці, і в характері знань, і в часі».

В. О. Сухомлинський

Останніми десятиріччями в освітньому процесі складається особлива культура підтримки, а також допомоги дитині та її батькам шляхом психолого-педагогічного супроводу, що розглядається як особливий вид допомоги підліткам та забезпечує особистісний розвиток і виховання в умовах освітнього процесу.

Особливістю психолого-педагогічного супроводу є необхідність вирішення завдань особистісного розвитку і виховання підлітка.

Відповідно, сфера відповідальності психолого-педагогічного супроводу включає в себе завдання створення в освітньо-виховному закладі успішного процесу виховання, соціалізації дитини, її самореалізацію, оскільки повноцінний розвиток особистості є гарантом суспільного благополуччя.

Завдання формування самостійної, відповідальної та соціально мобільної особистості, здатної до соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці, визначає необхідність широкого використання під час психолого-педагогічного супроводу різноманітних програм розвитку соціальних навичок, здатності до особистісного самовизначення і саморозвитку.

За такого підходу об'єктом психолого-педагогічного супроводу виступає освітньо-виховний процес, а предметом – ситуація особистісного розвитку і виховання дитини як система взаємин зі світом, з оточенням, дорослими, однолітками, з самим собою.

Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку і виховання дитини має розглядатись як супровід міжособистісних взаємин (їх розвиток, корекція, взаємовплив).

Завдання психолого-педагогічного супроводу:

попередження виникнення проблем особистісного розвитку і виховання дитини;

допомога (сприяння) дитині у вирішенні актуальних завдань виховання і соціалізації:

- проблеми, пов'язані з вибором освітнього і професійного шляху;
- порушення емоційно-вольової сфери, налагодженням взаємин з однолітками, вчителями, батьками;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності (культури) педагогів, батьків.

Напрямки роботи з психолого-педагогічного супроводу:

- профілактика;
- діагностика (індивідуальна і групова);
- психолого-педагогічна просвіта;
- формування психолого-педагогічної культури;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогів, вихователів, психологів, батьків.

Психолого-педагогічний супровід є не простим поєднанням різноманітних методів діагностико-корекційної роботи з дітьми, а виступає як комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги дитині у вирішенні завдань особистісного розвитку, виховання, соціалізації.

Передбачається, що вчитель, вихователь, психолог, які здійснюють психолого-педагогічний супровід, не лише володіють методиками діагностики, консультування, корекції, але й здатністю до системного аналізу проблемних ситуацій, програмування і планування діяльності, спрямованої на їх вирішення, співорганізацію учасників освітньо-виховного процесу.

Психолого-педагогічний супровід різних груп дітей здійснюється по-різному. Як зазначав Р. Штайнер, перш за все, людину слід готувати до того, аби вона приєдналась до людей. Особлива увага має приділятися перехідному етапу розвитку дитини - підлітковому віку.

Психолого-педагогічний супровід досі не має завершеного цілісного наукового опису, в ньому спостерігаються ознаки, які відносяться до різних галузей наукового знання: педагогіки, соціальної педагогіки, психології, соціології. Він ототожнюється з методами і формами виховання, такою позицією педагогів як "вільне спілкування", "товариські взаємини дорослого і дитини", "їх внутрішній настрій"

Безперечно, за умови нормального сімейного соціуму кожна з проблем підліток може вирішити самотужки або за допомогою батьків. Однак, ситуація проблемної сім'ї для вирішення зазначених завдань стає для підлітка нездоланною перешкодою. Саме в таких випадках допомогти проблемному підлітку в доборі оптимального "життєвого маршруту" має психолого-педагогічний супровід, який призначений аналізувати найближче оточення дитини, діагностувати рівні її особистісного розвитку і виховання, використовувати групові методи, індивідуальну роботу з підлітками, їх батьками.

Отже, широка інтерпретація педагогічного змісту супроводу пов'язується зі створенням сприятливих умов, безпечного середовища, необхідних для розвитку і саморозвитку підлітків, розкриттям, реалізацією внутрішніх потенціалу, формуванням здатності до самостійних дій та вільного вибору.

Зміст психолого-педагогічного супроводу асоціюється з виховною діяльністю педагога, сприянням адаптації підлітка та встановлення добрих взаємовідносин у сім'ї, пов'язаних із навчанням, спілкуванням, побудовою міжособистісних стосунків, самовизначенням.

Підлітковий вік – це період індивідуального визначення особистості. Зовнішнє ситуативне регулювання поведінки все більш поступається місцем внутрішньому. Підлітків відрізняє активне опанування нормами поведінки і

моралі, намагання зайняти значуще місце, налагодити стосунки з людьми і, в зв'язку з цим, провідною діяльністю стає спілкування. Однак, саме у підлітковому віці нерідко виникають ситуації, коли внутрішні ресурси психологічного захисту і пристосування особистості до умов середовища виявляються недостатніми. Одним із таких вирішальних чинників є вплив сімейного середовища.

Саме цією обставиною обумовлюються рівні психолого-педагогічного супроводу підлітка з проблемної сім'ї.

Рівень групи – провідну роль відіграють вчитель і класний керівник, які забезпечують необхідну педагогічну підтримку підлітків у вирішенні завдань розвитку, виховання і соціалізації. Основна мета їх діяльності – розвиток самостійності підлітків у вирішенні проблемних ситуацій, попередження дезадаптації дітей, виникнення гострих, конфліктних ситуацій.

Рівень освітньо-виховного закладу - робота здійснюється вчителями, класними керівниками, вихователями, психологом, які виявляють прогалини в особистісному розвитку дитини і надають первинну допомогу для подолання труднощів під час навчання і виховання, взаємодії з педагогами, батьками, однолітками. На даному рівні також реалізуються профілактичні програми, що охоплюють значні групи підлітків, здійснюється консультативна, просвітницька робота за участю адміністрації та вчителів освітньо-виховного закладу.

Отже, стає зрозумілим, що психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку і виховання підлітка з проблемної сім'ї можливо реалізувати, використовуючи декілька видів педагогічного впливу.

Супровід-попередження стає корисним, цінним для підлітків за умови, якщо його зміст і форми ненав'язливі і делікатні, сучасні, психологічно та педагогічно грамотні, адресні, дозовані, а головне, якщо супровід-попередження у всіх випадках повною мірою виконує своє розвивальне і виховне призначення, працюючи на перспективу.